

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue kannattaa sitä, että julkisen sektorin voimavarojen käytön vaikuttavuutta tarkastellaan ja tuetaan mm. karsimalla vaikuttamattomien todistusten/lausuntojen tekovelvoitetta. Teoriassa vaikuttamattomien todistusten/lausuntojen karsiminen voisi parantaa perusterveydenhuollon hoidon vaikuttavuutta ja saatavuutta. Esitetty ajokorttitodistusvelvoitteen rajaaminen pois julkisen terveydenhuollon velvoitteista siten että lakiesityksen mukaisesti säästöt kohdentuvat hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen täysimääräisesti kuitenkin heikentää hyvinvointialueiden taloutta ja välillisesti vaikuttamalla henkilöstöresurssiin se voi samalla heikentää hoitoon pääsyä.

Huomioitavaa on myös se, että erityisesti monisairaiden ja ikääntyneiden potilaiden sekä ammattiautoilijoiden ajokorttitodistusvelvoitteen siirtäminen yksityispuolelle pois potilaansa tuntevilta lääkäreiltä saattaa heikentää ajokorttitodistukseen liittyvien terveystarkastusten vaikuttavuutta ja heikentää todistusten luotettavuutta kuten myös itse lakiesityksen vaikuttavuusarvioinnissa on pohdittu.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Esitysluonnos ei anna riittävän oikeaa kuvaa kokonaisvaikuttavuudesta. Etenkin vaikutusten arviointi julkiseen talouteen ja viranomaisten toimintaan on harhaanjohtavaa ja puutteellista.

Kustannusten arviointi on tehty 45min/lääkäri ja 20min/sairaanhoitaja. Todellisuudessa arviointia on hyvin hankala tehdä koska käytetty aika riippuu siitä, onko ajokorttitarkastus laaja ajokorttiterveystarkastus vai ”suppeampi”. Lisäksi potilaan terveydentila vaikuttaa käytettävään aikaan siten, että mikäli potilaalla on paljon perussairauksia eikä häntä tunneta entuudestaan voi sairaushistoriaan ja lääkitykseen ym. perehtymiseen mennä enemmän aikaa kuin perusterveen

potilaan kohdalla. Lisäksi vaikutusten arviointi julkisen terveydenhuollon kustannuksiin on haastavaa koska jo tällä hetkellä merkittävä osa ajokorttitodistuksista tehdään yksityisessä terveydenhuollossa.

Ajokorttitodistusmaksut ja niihin liittyvät käyntimaksut kattavat perusterveydenhuollossa tehtävästä laajan tarkastuksen todellisista kokonaiskustannuksista noin 25 % ja suppeamman normaalin tarkastuksen osalta noin 35 %,

Mikäli lakiesitys toteutuu ja sen mukainen kustannusarvio pannaan käytäntöön vähenee hyvinvointialueen rahoitus virheellisen arvioinnin mukaisesti. Tämä tarkoittaa sitä, että jo valmiiksi alijäämäisenä hyvinvointialueen on vaikea löytää muista säästökohteita kuin perusterveydenhuollon henkilöstöresurssi, mikä tarkoittaa sitä, että hoidon saatavuus huononee entisestään.

Yhteiskunnallisia ja yksilöön kohdistuvia vaikutuksia on lakiesityksessä pohdittu kattavasti. Perustellusti on nostettu esille yhdenvertaisuuden näkökulma sekä yksilön taloudellisesta että muusta näkökulmasta (kielellinen yhdenvertaisuus). Merkittävänä seurauksena pidämme myös sitä, että poistuessaan julkisen terveydenhuollon velvoitteista ajokorttitodistusten hinta yksityisessä terveydenhuollossa saattaa nousta. Pohjois-Pohjanmaan näkökulmasta vaikuttavuuden arvioinnista puuttuu vielä se pohdinta, että haja-asutusalueilla on harvoin helposti saavutettavia yksityisen terveydenhuollon palveluja, joten taajamien ulkopuolella olevat ihmiset joutuvat lakiesityksen toteutuessaan matkustamaan pitkienkin matkojen päähän todistuksen saadakseen. Luonnollisesti se on hyväksyttävissä koska todistuksia tarvitsee harvakseltaan, mutta on hyvä ottaa vaikuttavuudenarvioinnissa huomioon.

Kuten edellisessä kohdassa jo otimme kantaa, niin näemme, että kuten lakiehdotuksen vaikuttavuusarvioinnissa lausuntojen laadusta ja ajoturvallisuudesta on pohdittu niin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue pitää mahdollisena sitä, että lakiehdotuksella voi olla negatiivisia vaikutuksia ajoterveyteen ja turvallisuuteen.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Laajennettuja tarkastuksia Oulun palvelualueelle yhteensä 712 (70 %), koko Pohde arviolta 1500 kpl. Normaaleja tarkastuksia Oulun palvelualueelle yhteensä 296 (30 %), koko Pohde 600 kpl.

Ajokorttitodistusmaksut ja niihin liittyvät käyntimaksut kattavat noin neljänneksen laajennetusta tarkastuksesta ja kolmanneksen normaalin tarkastuksen todellisista kustannuksista.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

Erikoislääkäreiden laatimia ajokorttilausuntoja on noin 400 - 600 vuodessa. Näistä noin puolet on vaativia neurologisia tutkimuksia. Kustannusten arviointi on haastavaa. Sairaudesta riippuen kustannus kattaa hyvinkin eri määrän todellisesta kustannuksesta. Kyseessä voi olla vaativa neurologinen tutkimus, kuntoutuksella ajokyvyn tarkastelu tai yksinkertaisempi muun hoidon yhteydessä pikaisesti tehtävä lausunto. Joka tapauksessa todelliset kustannukset ovat suuremmat kuin todistuksista perittävä asiakasmaksu.

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaikaa?

Keskimäärin 30 minuuttia

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaikaa?

Riippuu siitä, onko ajokorttilausunnon perustuttava laajaan terveystarkastukseen vai suppeampaan terveystarkastukseen. Keskimäärin 15-30min

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

Mikäli perusterveydenhuollon hoidon jatkuvuus ja henkilöstön pysyvyys saataisiin kansallisesti paremmalle tasolle (hoidon jatkuvuusmallin avulla) niin ajokorttitodistusten laatiminen olisi vaikuttavampaa ja laadukkaampaa eikä kyseessä olevaa lakiehdotusta välttämättä tarvitsisi toimeenpanna. Potilaansa tuntevan lääkärin on mahdollista laatia ajokorttitodistus vaivattomasti ja laadukkaasti ilman merkittävää tarvetta pitkille erillisille terveystarkastuksille.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue näkee hyvänä sosiaalihuoltolain 50 §:ään esitetyn virheen korjaamisen kannattaen sitä perusteena asiakkaan oikeusturva.

Harju Päivi
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue - Kirsti Ylitalo-Katajisto, vs.
hyvinvointialuejohtaja